Gemeente Raalte

Collegevoorstel

Onderwerp	Opgavegericht integraal ontwikkelplan Langkamp
Zaaknummer	46073-2024
B&W vergadering	27 augustus 2024
Integrale advisering	Regisseurs openbare ruimte Herald Immink (opgavetrekker Leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken) Jody Pol-Kruiper (financiën)
Portefeuillehouders	Gerria Toeter (Opgave Leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken) Breun Breunissen (Integraal beheer van de openbare ruimte)
Voor informatie	Johan Hulzebos

Bestuurssamenvatting

De buurt Langkamp in Raalte is een pilot onder de opgave Leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken. Voor de buurt is geïnventariseerd welke opgaven spelen en welke wensen inwoners, de gemeente en andere stakeholders hebben voor 'leefbaar en toekomstbestendig'. De volgende stap is om de opgaven en wensbeelden te vertalen naar een opgavegericht integraal ontwikkelplan.

Het ontwikkelplan bevat een vertaling van de opgaven en wensbeelden naar een ruimtelijke inrichting, op hoofdlijnen uitgewerkte deelprojecten (uitgangspunten, kaders, doelen, stakeholders, globale planning en financiën) en een duiding van de opgaven en wensen die niet (binnen afzienbare tijd) worden gerealiseerd. Het plan is de basis voor uitvoeringsprojecten in de buurt Langkamp. De globale doorkijk voor het realiseren van die uitvoeringsprojecten is 2025-2030.

Het opstellen van het integraal ontwikkelplan kan binnen bestaande budgetten plaatsvinden. De uitvoeringsprojecten uit het GRP (die worden gedekt uit de rioolheffing) kunnen al worden opgevoerd op het meerjareninvesteringsprogramma 2025-2028. Op basis van het integraal ontwikkelplan kunnen -indien nodig- aanvullende budgetten worden aangevraagd in het meerjareninvesteringsprogramma 2026-2029.

Beslispunten

1. Een opgavegericht integraal ontwikkelplan op te stellen voor de buurt Langkamp;
2. De uitvoeringsprojecten uit het Gemeentelijk rioleringsplan voor Langkamp al op te voeren op het meerjareninvesteringsprogramma 2025-2028;
3. Dit collegevoorstel ter informatie naar de raad te sturen.

Besluit

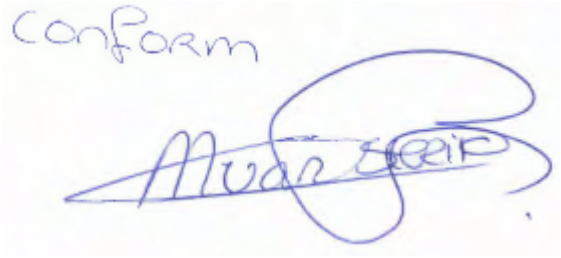

Inleiding

Waterrobuust als aanleiding

In de omgevingsvisie van de gemeente Raalte is gekozen voor toekomstbestendige dorpen en wijken: energieneutraal, klimaatadaptief, gezond, veilig en levensloopbestendig. Eén van de opgaven daarbinnen is het oplossen en voorkomen van overlast van hemelwater en grondwater. Dat is uitgewerkt in het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2021-2030. De grootste wateropgave ligt in de buurt Langkamp en om deze op te lossen zijn op meerdere plekken inrichtingsmaatregelen nodig, zowel ondergronds als bovengronds en in de openbare en in de particuliere ruimte. Bijvoorbeeld het vergroenen van tuinen, afkoppelen van hemelwater, aanleg van drainage en de aanleg van waterberging. Dit alles moet worden gecombineerd tot een robuust watersysteem.

Leefbaar en toekomstbestendig als opgave

Aangezien het een jaren '70 buurt is, zijn er in Langkamp ook andere opgaven in de openbare ruimte. Er liggen mooie kansen om die op te lossen als we aan de slag gaan met de waterhuishouding. In de nota Op weg naar een toekomstbestendige openbare ruimte (2021) is uitgewerkt dat we vervangingsopgaven, gemeentelijke beleidsopgaven en opgaven van stakeholders (waaronder inwoners) zo efficiënt mogelijk willen combineren om de buurt toekomstbestendiger te maken. Dat sluit aan op de opgave leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken en de buurtaanpak Langkamp is daarom benoemd als pilot voor die opgave.

Opgavegerichte, gebiedsgerichte, vraaggestuurde aanpak

In een opgavegerichte buurtaanpak heeft de gemeente een dubbelrol. Enerzijds is de gemeente regisseur van het proces, anderzijds is de gemeente als stakeholder met eigen opgaven een deelnemer aan het proces. Een risico daarbij is dat in het proces niet de buurtopgaven en -wensen, maar de gemeentelijke opgaven en wensen centraal komen te staan en er daardoor ongelijkwaardigheid ontstaat ten opzichte van andere deelnemers. Dit dilemma is in de vorige fase opgelost doordat het proces is georganiseerd door een opgaveteam dat niet heeft gestuurd op de inhoud. Het opgaveteam heeft onderzocht wat in Langkamp de huidige opgaven zijn en wat de wensen zijn voor een leefbaar en toekomstbestendig Langkamp, zie ook bijlage 1. Hieronder zijn de grootste opgaven en de 'grootste gemene deler' van de wensen weergegeven. Daar zit geen weging in, bijvoorbeeld 'hoge grondwaterstanden' en 'sociaal veilig' zijn niet gerangschikt in belangrijkheid.

Huidige opgaven in Langkamp

Om de opgaven te bepalen zijn fysieke en sociale data geanalyseerd, locatiebezoeken uitgevoerd, onderzoeken uitgevoerd en is een enquête onder inwoners uitgezet. De belangrijkste aandachtspunten vanuit gemeentelijk / professioneel perspectief zijn:

- Water en riolering
  - Hoge grondwaterstanden
  - Hemelwateroverlast bij extreme neerslag
  - Afkoppelen
- Groen en hittestress
  - Vervangingsopgave groen
  - Verdeling groen

- Vastgoed en energie
  - Weinig openbare laadpalen
  - Oudere woningen, niet goed geïsoleerd, niet geschikt voor warmtepomp
- Wegen, verkeer en parkeren
  - Geen goed fietsnetwerk
  - Onderhoudsopgave wegen en trottoirs
- Sociaal en maatschappelijk
  - Laag gemiddeld inkomen
  - Lage sociaal-economische status
  - Hoog gebruik van sociale voorzieningen (wmo, jeugdhulp)
  - Moeite met rondkomen

Uit de enquête blijkt dat de staat van groen, wegen en trottoirs, de beschikbaarheid van parkeerplaatsen, de verkeerssnelheid en grondwateroverlast belangrijke aandachtspunten zijn voor inwoners. De enquête bevestigt dat hemelwater grotendeels wordt afgevoerd via het riool en dat het merendeel van de woningen niet overgaat op een (hybride) warmtepomp.

Toekomstbeeld van een leefbaar en toekomstbestendig Langkamp
Om de wensen van stakeholders, waaronder de gemeente zelf en inwoners van Langkamp, te inventariseren is beleid geanalyseerd, zijn gesprekken gevoerd met diverse stakeholders en zijn meerdere sessies gehouden met inwoners en stakeholders. Op basis daarvan zijn de wensen uitgeschreven en in beelden omgezet. Ze kunnen worden samengevat tot:

- Bereikbaar en verkeersveilig
- Betere samenwerking, communicatie en (digitale) informatievoorziening
- Duurzaam en energiezuinig
- Groen en biodivers
- Groene en verzorgde tuinen
- Hondvriendelijk
- Klimaatadaptief
- Leefbaar en inclusief
- Noaberschap en gezamenlijke activiteiten
- Plekken voor sport, spelen, ontspannen en ontmoeten
- Sociaal veilig
- Voldoende verlichting en straatmeubilair
- Voorzieningen dichtbij

Beoogd effect

De uitkomst van de volgende fase is een breed gedragen ontwikkelplan voor Langkamp. Het plan bevat een vertaling van de opgaven en wensbeelden naar een ruimtelijke inrichting, op hoofdlijnen uitgewerkte deelprojecten (uitgangspunten, kaders, doelen, stakeholders, globale planning en financiën) en een duiding van de opgaven en wensen die niet (binnen afzienbare tijd) worden gerealiseerd. Het plan is de basis voor uitvoeringsprojecten in de buurt Langkamp. De globale doorkijk voor het realiseren van die uitvoeringsprojecten is 2025-2030. De startnotitie voor het project (bijlage 2) schetst meer beeld en inhoud van het ontwikkelplan.

Argumenten

1.1. *Een integraal ontwikkelplan voor de buurt Langkamp is nodig om de opgaven en wensbeelden te vertalen naar projecten en de samenhang tussen deze projecten te borgen.*
Toekomstbestendig en leefbaar zijn brede maatschappelijke doelen die voor de buurt Langkamp zijn vertaald naar opgaven en wensbeelden. Het oplossen van ruimtelijke opgaven en het realiseren van ruimtelijke wensbeelden

gebeurt in uitvoeringsprojecten. Dat vraagt om keuzes op structuurniveau, bijvoorbeeld voor waterhuishouding, groenstructuur, fietsroute. En om afwegingen tussen projecten, bijvoorbeeld omdat het niet nodig en haalbaar is om ieder groengebied in te richten als hondenspeelplek. Zulke keuzes moeten op buurtniveau worden gemaakt.

1.2. *Een opgavegerichte aanpak is nodig om de koppeling tussen fysieke en sociaal-maatschappelijke aspecten te blijven borgen en op basis van gelijkwaardigheid te blijven samenwerken.*
De opgaven en wensbeelden zijn niet alleen fysiek, maar ook sociaal-maatschappelijk. Figuur 1 laat als voorbeeld een integratie van wensbeelden zien: onttegelen, de aanleg van een buurtmoestuin en het neerzetten van een bankje. Dat kan bijdragen aan samenwerking, groen, biodiversiteit, klimaatadaptatie, leefbaarheid, inclusie, noaberschap, ontmoetingsplekken, voorzieningen in de buurt, gezondheid en betaalbaar voedsel.
Het is echter geen taak van de gemeente om een moestuin aan te leggen en te onderhouden. Een traditioneel ruimtelijk plan van de gemeente zal dan ook geen buurtmoestuin met een bankje bevatten. Een integraal ontwikkelplan gaat verder dan de gemeentelijke opgaven en verder dan het fysieke domein. Daarom is ook daarvoor een opgavegerichte aanpak nodig.

Figuur 1: Van onttegelen naar buurtmoestuin en ontmoetingsplek; een integratie van wensbeelden voor Langkamp

1.3. *Een opgavegerichte, integrale aanpak werkt in de praktijk.*
Dat een opgavegerichte, integrale aanpak in de praktijk tot grote verbetering van de huidige ruimtelijke kwaliteit kan leiden, blijkt uit de lopende herinrichting van de groenzone aan de zuidzijde van Langkamp. Daarin worden energietransitie, klimaatadaptatie en sociale inclusie met elkaar gecombineerd. De hoogspanningskabels gaan ondergronds, de groenzone wordt een park dat dementievriendelijk wordt ingericht en dat park is een belangrijk puzzelstuk voor het waterrobuust maken van Langkamp en Westdorp. Doordat aan de voorkant de uitgangspunten, doelstellingen en kaders goed zijn vastgelegd, kan doelmatig en efficiënt worden gewerkt (oftewel: binnen planning en budget), zonder dat het de noodzakelijke flexibiliteit en maatwerk in het project in de weg staat.

De groenzone aan de zuidzijde van Langkamp is één project. In de buurt Langkamp gaan meerdere projecten spelen. Het opgavegericht integraal ontwikkelplan dient om de randvoorwaarden en doelen voor deze projecten in samenhang te ontwikkelen, met als uitgangspunt dat de wensbeelden zoveel als mogelijk worden gerealiseerd, vanuit gelijkwaardige samenwerking van alle stakeholders.

2.1 *Het uitvoeren van GRP-projecten maakt deel uit van vastgesteld beleid en is een motor voor het realiseren van de wensbeelden*
Om de wateropgaven in Raalte op te lossen doelstellingen zijn in het Gemeentelijk rioleringsplan 2021-2030 projecten gedefinieerd, inclusief kostenramingen. De kosten voor deze projecten worden gedekt uit de rioolheffing.

In het GRP is ook bepaald dat deze projecten worden opgevoerd via de meerjareninvesteringsprogramma's voor de openbare ruimte (MIP-OR). Van de projecten in Langkamp is in het MIP-OR 22-25 de herinrichting van de groenzone bij de voormalige elektriciteitsmasten opgevoerd en in het MIP-OR 24-27 de aanleg van een drainerende voorziening aan de westzijde van Langkamp. Voor de overige maatregelen is een bedrag geraamd van circa € 6,3 miljoen. In het MIP-OR 25-28 kunnen deze investeringen op basis van een integrale afweging worden geprogrammeerd in de komende jaren. Zo wordt geborgd dat na het opstellen van het integraal ontwikkelplan de uitvoering kan starten en dat die uitvoering ook tijdig kan worden georganiseerd.

3.1 De aanpak van Langkamp is een pilot onder de Opgave Leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken. Daar wordt nu een belangrijke vervolgstap in gezet.
De raad is eerder in een rond-de-tafel bijeenkomst geïnformeerd over de Opgave Leefbare en toekomstbestendige dorpen wijken. In dat kader is ook de pilot Langkamp besproken. De raad wordt daarom middels dit collegevoorstel geïnformeerd over de volgende stap in deze pilot.

Duurzaamheid
Het ontwikkelplan zelf draagt niet bij aan duurzaamheid, maar leidt tot projecten in Langkamp die de buurt toekomstbestendiger en leefbaarder zullen maken.

Kanttekeningen
1. Langkamp is één van een groot aantal buurten in gemeente Raalte. Hoe kan worden gewerkt aan het leefbaar en toekomstbestendig maken en houden van die buurten in Raalte wordt uitgewerkt in de Opgave leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken. De aanpak van Langkamp is een pilot in die bredere opgave. Structurele borging van de aansluiting van de opgavegerichte buurtaanpak in Langkamp en het bredere opgavetraject is daarom nodig.

2. Hierboven is benoemd dat een opgavegerichte aanpak nodig is om tot een integraal ontwikkelplan te komen, omdat er opgaven, wensen en oplossingen zijn die verder gaan dan de gemeentelijke belangen.

   In het proces kan worden geborgd dat die een plek krijgen, maar daarmee wordt het essentieel dat de verwachtingen naar alle stakeholders structureel goed worden gemanaged. Vanuit de gemeente moet in het algemeen duidelijk worden gemaakt dat zij het proces vormgeeft en stakeholders ruimte biedt om mee te sturen op de inhoud, maar dat zij daarmee niet de verantwoordelijkheid neemt voor het uitvoeren van het volledige plan. Dus in het voorbeeld van de buurtmoestuin zou de gemeente kunnen faciliteren dat deze een plek krijgt in het plan, (openbare) ruimte beschikbaar stellen voor de moestuin en een financiële en/of in natura bijdrage kunnen leveren voor de inrichting ervan, maar zullen inwoners de drijvende kracht moeten zijn achter aanleg en gebruik.

3. Een integrale aanpak van Langkamp is de afgelopen jaren onderzocht en voorbereid. Tegelijkertijd gebeuren er al verschillende zaken in de buurt, bijvoorbeeld het herinrichten van de groenzone waar de elektriciteitsmasten stonden, het renoveren van speelplekken, de renovatie van huurwoningen door SallandWonen en het aanleggen van geveltuintjes. Het opstellen van een integraal ontwikkelplan moet niet ten koste gaan van dergelijke initiatieven, maar deze juist faciliteren en versnellen. Het proces moet een combinatie zijn van denken en doen.

Financiën en Fiscale aspecten
Het opstellen van het integraal ontwikkelplan kan binnen bestaande budgetten plaatsvinden.

De uitvoeringsprojecten uit het GRP (die worden gedekt uit de rioolheffing) kunnen al worden opgevoerd op het meerjareninvesteringsprogramma 2025-2028. Een groot deel van de uitvoeringskosten kan hieruit worden vergoed, maar niet alles: er moet een duidelijk verband zijn met het oplossen van de wateropgaven. Ook zal cofinanciering worden

aangevraagd bij de RegioDeal. Op basis van het integraal ontwikkelplan zullen -indien nodig- aanvullende budgetten worden aangevraagd in het meerjareninvesteringsprogramma 2026-2029.

Vervolg

Middels dit collegebesluit wordt opdracht gegeven voor opstellen van een opgavegericht integraal ontwikkelplan.

De GRP projecten in Langkamp zullen ter vaststelling worden aangeboden aan de raad via het meerjareninvesteringsprogramma 2025-2028.

Communicatie

Om te komen tot wensbeelden is uitgebreid gecommuniceerd naar inwoners en andere stakeholders. De terugkoppeling van de opgaven en wensbeelden heeft nog niet plaatsgevonden. Dit zal gebeuren in combinatie met het besluit om een opgavegericht ontwikkelplan voor Langkamp op te stellen, waarbij ook het vervolgproces zal worden geschetst.

Bijlagen

1. Rapportage opgaven en wensbeelden Langkamp
2. Startnotitie Integraal ontwikkelplan Langkamp